

De Roosevelt-plaats in Antwerpen. Stilte moet weer naar de stad, zegt Bijs-terveld. 'Het gaat niet om absolute stilte, maar om het creëren van contrasten met de omgeving.'

© TIM DIRVEN

laat, wordt het lastig. Mensen vinden het zo ontzettend moeilijk, nu meer dan ooit, om elkaar op dit soort dingen aan te spreken - deels uit angst voor een gewelddadige reactie. Er zijn nu wel allerlei vormen van bemiddeling, maar als het daar moet op aankomen is het al te laat. Rustig het gesprek aangaan op een goed moment is zowat het beste wat je nu kunt doen. We denken beter wat collectiever na over welke activiteiten we in welke gebieden in de stad kunnen toelaten. Om daar dan impliciete geluidsregels uit te puren, want zomaar heel veel regels opleggen helpt volgens mij ook niet."

Het blijft vreemd om te zien hoe weinig politici opkomen voor de stilte.

"Het leeft hier politiek totaal niet, inderdaad. Wat wel groeit, is de aandacht voor het gezondheidsaspect van het gehoor, met maximale geluidsniveaus op festivals en in cafés. Maar lawaai is nog altijd geen belangrijk politiek thema en dat is héél bizar. Ik weet bijna zeker dat we over dertig jaar - als de generatie die nu 30 is 60 is, zeg maar - een enorm debat zullen krijgen. Waarom hebben we daar niet beter op gelet, zullen we ons afvragen. We hebben nu al een enorme toename van tinnitus, en die zal niet snel stoppen, en ook steeds meer andere ziektes worden gelinkt aan lawaai. Je kunt het debat zo voorspellen.

(zwijgt even) "In het verleden zijn bijna alle grootschalige onderzoeken over gehoorschade en gehoorbescherming er trouwens gekomen na oorlogen, wanneer een grote groep militairen een beroep begon te doen op arbeidsongeschiktheidsregelingen en ziekteverzekeringen. Pas dan worden overheden alerter voor het probleem: als er een financiële motivatie is."

Waarom is het zo moeilijk om nu al in te grijpen?

"Alles wat lange termijn is, is lastig in onze samenleving. Dat zien we ook in het klimaatdebat, in het debat rond milieuvuiling, en eerder ook in de omgang met veel andere ziektes. Er zijn altijd criticasters die kunnen zeggen dat de correlatie niet zo duidelijk is, dat het verband tussen lawaai en ziekte niet bewezen is. Een decibelnorm is ook niet zo gemakkelijk te begrijpen: het is een logaritmische schaal en voor veel mensen is dat lastig. En er zijn absoluut ook culturele kwesties.

"Het is interessant om te zien dat er op het einde van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw wel een debat over werd gevoerd, op het moment dat de elite zijn wil nog min of meer kon opleggen. Maar na de oorlog veranderde dat en zag je steeds meer het argument opkomen dat er ook zoiets bestond als 'het recht op lawaai'. De maatschappelijke verhoudingen keerden om en er was meer aandacht voor de jeugd. Met hun brommers moesten die hun jeugdige agressie toch kwijt kunnen?" (lacht)

Het individu ging primeren op het collectief?

"Dat zou ik niet direct zeggen. Het gaat er, denk ik, meer om welke collectieven het debat kunnen beheersen. Het vanzelfsprekende respect voor de hoogleraar die last heeft van lawaai is geleidelijk aan verdwenen, en men had meer en meer oog voor de noden van de jeugd. De verhoudingen tussen de verschillende sociale klassen

pen, is om een soort 'discourscoalitie' te vormen met de hele groene beweging. Het gaat niet alleen om geluid, het gaat ook niet om absolute stilte, het gaat om het creëren van contrasten met de omgeving. En ook om schaduw, en groen, en water. De stilleomgeving moet visueel interessant zijn, prettig ruiken, veilig aanvoelen, noem maar op.

"Waar ik zelf ook toekomst in zie, is een terugkeer naar een zekere functionele differentiatie. We hebben al aparte industriegebieden, maar ook in de stad zouden we nog veel beter kunnen nadenken over wat nu eigenlijk de activiteit is die in een bepaald gebied kan en mag plaatsvinden.

Een simpel voorbeeld: als je nog meer volkstuinjes zou inplanten in de stad trek je een breed palet van bevolkingsgroepen aan die zich verantwoordelijk gaan voelen voor die plek, heb je een duidelijke invulling van de plek en creëer je ook meer stilte. Nu zijn overheden nog te veel geneigd om te denken dat publieke ruimtes per se multifunctioneel moeten zijn, en dat mensen dan maar zelf met elkaar moeten overeenkomen wat wel en niet mag."

En dat lukt ons vaak niet zo goed?

"Nee, dat gaat gewoonweg niet. (lacht) Dat kunnen we ook van geschiedenis leren: als je het aan de mensen zelf over-

'We hebben nu al een enorme toename van tinnitus en steeds meer andere ziektes worden gelinkt aan lawaai. Je kunt het debat zo voorspellen'

zijn ook veranderd en we leven ondertussen in een 24 uurseconomie, waardoor je met elkaar nieuwe afspraken moet maken: wie mag wanneer lawaai maken? Mensen gaan ook minder naar de kerk, waardoor het idee van de zondagsrust is verdwenen. Er zijn nu meerdere religies in één stad, je krijgt dus andere rustdagen.

"Onlangs las ik een interessant stuk in *The Atlantic*, over iemand die uit The Bronx kwam en aan de Ivy League-universiteit studeerde: hij kon maar niet wennen aan het idee dat het overal de hele tijd stil moest zijn, want in The Bronx stonden de ramen altijd open, maakten mensen muziek op straat, werd er gepraat en gefeest. Daarin zie je dus dat de verhoudingen tussen groepen veranderen en dat je als gevolg daarvan nieuwe discussies krijgt, bijvoorbeeld over het klanklandschap van een stad.

"Ik verwacht niet dat die discussies op korte termijn zullen worden opgelost, integendeel: we zullen er juist nog heel veel van krijgen. Telkens wanneer er een nieuwe bron van lawaai opduikt, krijg je hetzelfde debat: eerst gaat het over beschaving - 'je kunt toch niet zomaar luide muziek opzetten in de trein?' -, dan zoeken we naar individuele oplossingen - noisecancellingkoptelefoons - en dan pas wordt er door de overheid een beperking in tijd en ruimte opgelegd."

In *Mechanical Sound* schrijft u ergens dat de elite zich in de loop van de negentiende eeuw van het plebs begon te distantiëren op basis van geuren. Hetzelfde zou je over geluid kunnen zeggen: stilte is een luxeproduct geworden.

"Klopt. En dat past inderdaad in een lange traditie: rijken woonden vroeger ook al zo ver mogelijk van de industriegebieden en de bijbehorende stank af. Tot voor kort liep de A2, de autosnelweg, hier dwars door de stad. Ik heb er ooit vlakbij gewoond: wat een klereherrie! (lacht) Maar sinds de A2 ondertunneld is, zijn de huisprijzen in die buurt in een jaar tijd met 17 procent gestegen. Dat zegt alles. (zwijgt even) Wat interessant toch allemaal, niet? En het stopt nooit.

"Wist je bijvoorbeeld al dat er in India nu antilawaai-bewegingen zijn die zich kanten tegen het vele getoeter van automobilisten en als twee druppels water lijken op de antilawaai-bewegingen bij ons van een eeuw geleden? Toen ontstond er hier een soort coalitie tussen de stiltebeweging en de autobeweging, die wilde dat de mensen beter leerden oversteken, fietsen en autorijden en dat automobilisten bijgevolg minder zouden claxonneren. Met succes, want het getoeter nam spectaculair af. Ik geloof erg in de kracht van zulke coalities. We kunnen nog veel van de geschiedenis leren."

Scan de QR-code en lees alles over De Oorzaak.

